

STRUKTURELLA, PROFESSIONELLA OCH FAMILJEHEMS PERSPEKTIV PÅ FAMILJEHEMSMARKNADEN I SVERIGE

Evelina Fridell Lif

Institutionen för Socialt Arbete, Stockholms universitet

Under de senaste decennierna har marknadsiering i form av offentligt finansierade välfärdstjänster utförda av privata, framför allt vinstdrivande, organisationer blivit en integrerad del av de sociala tjänsternas organisation i Sverige och i många andra länder (Sallnäs & Wiklund, 2018; Sen et al., 2024). Detta har länge varit framträdande inom exempelvis äldreomsorg och institutionsvård men lite långsammare har det också vuxit fram en marknad för förmedling av och stöd till familjehem; så kallad konsulentstödd familjehemsvård (se t.ex. Sallnäs & Wiklund, 2018). Denna marknad har i den svenska kontexten beskrivits i olika myndighetsrapporter, kommenterats och till viss del sedan åtminstone 2017 också reglerats genom krav på tillstånd från Inspektionen för vård och omsorg. Samtidigt har området fått lite utrymme i svensk forskning (Sallnäs & Wiklund, 2018). Detta trots att denna tjänst riktar sig till barn i samhällsvård, en grupp som på många sätt är sårbar där samhället kritiserats för att inte kunna kompensera för den utsatthet barnet har bakom sig och som det också innebär att befinna sig i samhällsvård (Kääriälä & Hiilamo, 2017). Internationell forskning visar dock på oklarhet kring eventuella fördelar med konsulentstödd familjehemsvård (Steen & Smith, 2012) och en del forskning visar på att det skulle kunna vara fråga om en lösning av rekryteringssvårigheter (Pålsson et al., 2023). Vårdanalys (2016) uppskattade 2016 att omkring var tredje vård dygn i familjehem skulle kunna vara organiserad i form av konsulentstödd familjehemsvård men det förs ingen nationell statistik över i vilken utsträckning socialtjänsten använder dessa tjänster. Utifrån den stora förändringen av familjehemsvårdens organisering som den omfattande användningen av konsulentstödd familjehemsvård innebär samt brist på kunskap om detta fenomen i Sverige har detta studerats i ett pågående avhandlingsprojekt. Denna studie har undersökt fenomenets utbredning men också olika förklaringar och motivation till dess användande har undersökts. I tre delstudier har detta undersökts. Den första delen undersökte utbredning och strukturella förklaringsmodeller utifrån en nationell enkät till landets familjehemsenheter i kommunerna (Fridell Lif, 2023). Den andra studien undersökte genom intervjuer med professionella inom familjehemsvården på socialtjänstens skäl till användande och uppfattningar om konsulentstödd familjehemsvård. Den tredje studien har undersökt familjehemmens uppfattningar om och navigerande av familjehemsmarknaden. Presentationen avser att fokusera på dessa tre studier i stora drag samt sammanfattande reflektioner kring centrala teman utifrån dessa.

Nyckelord: Konsulentstödd familjehemsvård, familjehemsmarknaden, social barnvård, professionella perspektiv, familjehemmens perspektiv

REFERENSER

- Fridell Lif, E. (2023). The use of independent foster care agencies by Swedish local authorities: Do structural factors matter? *European Journal of Social Work*, 26(2), 348–359. <https://doi.org/10.1080/13691457.2023.2166017>
- Kääriälä, A., & Hiilamo, H. (2017). Children in out-of-home care as young adults: A systematic review of outcomes in the Nordic countries. *Children and Youth Services Review*, 79, 107–114. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2017.05.030>
- Pålsson, D., Lundström, T., & Sallnäs, M. (2023). Nya villkor för ett gammalt problem: Familjehemsrekrytering i en tid av privatisering och professionalisering. *Socialvetenskaplig Tidskrift*, 29(2), 173–190. <https://doi.org/10.3384/SVT.2022.29.2.4612>
- Sallnäs, M., & Wiklund, S. (Eds.). (2018). *Socialtjänstmarknaden: Om marknadsorientering och konkurrensutsättning av individ- och familjeomsorgen* (Första upplagan). Liber.
- Sen, R., Ulybina, O. A., & Holmes, L. (2024). Charting the 21st Century Rise of For-Profit Residential Child Care. *Youth*, 4(1), Article 1. <https://doi.org/10.3390/youth4010019>
- Steen, J. A., & Smith, S. (2012). An organizational view of privatization: Is the private foster care agency superior to the public foster care agency? *Children and Youth Services Review*, 34(4), 851–858. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2012.01.016>
- Vårdanalys. (2016). *Hittar-vi-hem: Rapport 2016:5*. <https://www.vardanalys.se/wp-content/uploads/2016/12/Rapport-2016-5-Hittar-vi-hem.pdf>